

JOULUNALUKSEN kiireisinä päivinä tapasivat kenraalimajuri Väinö Salmela ja lehtemme päätoimittaja Boris Karppela toisensa Espoon Tapiolassa. Tällöin Väinö laushti: "Mehän tapasimme toisemme 1930-luvulla Viipurin rykmentin alokkaina, sitten au-koulussa ja vielä RUK:ssa Haminassa."

Mailla Karppela teki johtopäätöksen: "Yhdestä tuli kenraali, toisesta vain kyykkäkenraali." Tähän Väinö vastasi: "Kenraali kuin kenraali!" — Väinö Salmelan sukujuuret ovat Salmista.

ARVONIMET

Ryysyrannan Jooseppi numero kaksi on palkittu. Tasaval-
lan presidentti soi pankinjohtaja Teodor Rinteelle
pitäjäneuvoksen arvonimen. Uusi pitäjäneuvos vaikuttaa
Suomussalmella. Hän toimii Suomussalmen Osuuspankin
johtajana.

Hän osallistuu voimakkaasti paikkakunnan rientoihin,
erikoisalana näyttelemine ja huumori. Hänen Ryysyrannan
Joosepin esitykset tunnustettiin mestariryönä jopa valtakun-
nallisesti.

Myös vanha karjalainen huumori kuuluu Teodorin esityk-
siin. Kenellekään ei jää epäselväksi hänen vieraalaiset suku-
juurensa, kun hän esittelee itsensä: "Olen Mikkisen Moarien
Tatjana Jehkimäisen Onufrien pojanpoika." Saatko tämän
selvemmin julki tuoda?

Pakinassaan laukkukauppiaan sumtsan sisältö Teodor
muistaa kaikki tavarat ja vieläpä oikeilta nimiltään. Siellä on
menestysartikkelina pirunpaskaa eikä mitään hajupihkaa.

Pankinjohtajia on Suomessa paljon, mutta Tatjana Jehki-
mäisen Onufrien pojanpoikia vähän, joten eiköhän pitäjä-
neuvoksen arvon saantiin vaikuttanut myös sukujuuriensa
tunnustaminen, ehkä enemmän kuin markkojen kilinä
pankkiholvissa.

Parhaimmat onnittelumme. KP.

Teodor Rinne Ryysyrannan Jooseppina; onnittelijat ovat Ot-
so Kianto ja Boris Karppela (selin).

Radiotoimittaja Niilo Ihamäki sai kirkon tiedotuspalkinnon

Koko Suomen kansan tuttava, erinomainen selostaja ja
loistava haastattelija, radiotoimittaja Niilo Ihamäki
on saanut kirkon tiedotuspalkinnon.

Pitkällä urallaan Ihamäki teki satoja haastatteluja, ohjel-
mia mm. vanhoista kirkoista ja selosti radiokuuntelijoille
vuosikymmenien kuluessa tärkeimmät kansallisten suur-
miesten hautajaiset, viimeksi presidentti Urho Kekkosen su-
rujuhlan.

Ihamäki on haastatellut kymmeniä karjalaisia perinteen-
taitajia ja -tietäjiä, joukossa useita seuramme jäseniä; tässä
mainittakoon vain Vivi Vuoristo (Vuokkiniemi) ja
Kosti Pamiilo (Suojärvi). Kostin haastattelua ei ole vie-
lä lähetetty, joten ollaanpa tarkkoina.

MERKKIPÄIVIÄ

Pistojärven neveskä 80-vuotias

Joulukuun 24. päivänä 1986 täytti Senja Mustonen
80 vuotta Rovaniemellä. Senja on kirkkoherra Simeon Mu-
sovskin tytär. Hän on koko ikänsä ollut mukana ortodoksi-
sessa toiminnassa. Aloitti lapsena, jo kymmenvuotiaana lu-
ki ja lauloi niin Pistojärvellä kuin Kuusamossakin. Aikuise-
na, aina vuodesta 1946 lähtien, hän on osallistunut Lapin
ortodoksisen seurakunnan toimintaan kuorolaulajana ja
myös Tiistaiseuran perustajana ja sen puheenjohtajana.

Kirkkoherra Musovskin perhe joutui usein muuttamaan.
Suojärven Varpakylästä he muuttivat Pistojärvelle, sieltä
seurakuntalaisten mukana Kuusamoon ja Kuusamosta
Soanlahdelle. Juuri näiden Pistojärven seurakuntalaisten
keskuudesta löytyi Senjalle aviomies, Mustonen sukunimel-
tään.

□ □

Kirkkoherra Simeon Musovskij kuului niihin karjalaisiin
pappeihin, jotka tulivat pappispuolaa kärsivää Suomen orto-
doksista kirkkokuntaa auttamaan. Heitä oli useampiakin,
kuten Fiilinit, Talsta, Ievanen ym.

Kuusamolaiset vieläkin muistavat Musovskin ensimmäi-
sen hautauksen luterilaiseen hautausmaahan. Hän suoritti
hautauksen kirjakielellä loppuun saakka. Sitten hän muisti,
ettei vainaja osannut muuta kuin karjalaa. Siksi hän lisäsi
ohjeet ylösnousemuksen varalta sanoen karjalaksi: "Siit jäl-
gimäni päivä tulou, näet ruotsit kahevutah da lähtietäh tai-
vahah, dai sie elä vuota kässendiä, assu jälles!" Uskoisimme
Senjalla olevan paljon kerrottavaa isästään ja hänen työs-
tään karjalaisten parissa. KP.

80 vuotta täytti Eino Henrik Immanuel Kylmä 12.10.86
Helsingissä. Hän on syntynyt Antrean pitäjän Tali-
kalan kylässä. Käytyään keskikoulun, Viipurin realkou-
lun sekä maanviljelys- ja kauppalyseon hän toimi VR:n pal-
veluksessa 40 vuotta. Eläkkeelle ylikonduktööri Kylmä
siirtyi vuonna 1967.

Eino Kylmä on tunnettu aktiivisena karjalaisen kulttuu-

rin edistäjänä. Hän on idearikas vaikuttaja, joka on uupumattomalla tarmolla edistänyt kulttuuriperinnettä. Esim. perinneleikit on Eino Kylmälän monen vuoden sitkeän uustrastuksen jälkeen saatu yksiin kansiin, joten lastentarhat, päiväkodit ja peruskoulut ovat saaneet ohjelmistoonsa uutta ulottuvuutta.

Karjalaisuus ja Kannaksen pitäjien historialliset tapahtumat ovat Eino Kylmälälle arvokkaita ja rakkaita. Kun näistä asioista on kysymys, ei Einon kohdalla tarvitse epäillä tietojen puutetta.

Antrean pojalle hyvää terveyttä ja kultaisia päiviä ja vuosia. OK.

85 vuotta täytti 24.1. kääntäjä Aino Kaasinen Lahdesa. Hän on syntynyt Lappeenrannassa. Kirjoista kiinnostuneena hän valitsi ammattinsakin kirjojen parista, valmistui kirjastonhoitajaksi vuonna 1924 ja toimi sittemmin paitsi kotikaupunkinsa myös Viipurin ja Helsingin sekä Lahden kirjastoissa, viime mainitussa osastonhoitajana vv. 1953—1963 eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Kirjallisuus ja kirjoittaminen ovat aina olleet sydämen asioita Aino Kaasiselle. Aikanaan hän kokeili taitojaan tunnetussa Tulenkantajat -ryhmässä, keskittyi sitten virolaisen kirjallisuuden kääntämiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Tällä saralla hän on tehnyt suuriarvoista työtä vuosikymmenien ajan. Laajasta käännöstyöstä mainittakoon vain M. Sillaotsan "Romain Rolland" (1945), A.H. Tammsaaren "Hornanperän uusi paholainen" (1964) ja P. Kruusbergin "Andres Lapeteuksen tapaus" (1967). Runo- ja novellikäännösten määrä nousee satoihin. Niitä on julkaistu monissa sanoma- ja aikakauslehdissä, mm. Karjalan Heimossa, Kaltiossa jne.

Vuonna 1983 ilmestynyt runoantologia "Pihlaja" sisältää kahdeksan virolaisen naisrunoilijan tuotantoa Aino Kaasisen kääntämänä ja valikoimana. Mukana on myös taustatiedot runoilijoista, Marie Underista Viivi Luikiin eli vanhimmasta nuorimpaan.

Aino Kaasinen kuuluu niihin eläkeläisiin, joille vapaa-ajan ongelmat ovat tuntematon käsite. Työtä riittää mieliharrastuksen, käännöstyön parissa. Kun Salpausselän Kirjailijat ry. teki viime kesänä kulttuurimatkan Viroon, seurueella oli onni saada oppaakseen Aino Kaasinen, vanha Vironkävijä ja virolaisen kirjallisuuden tuntija.

Aino Kaasisen monikymmenvuotinen, usein epäkiitollinen työ sai viime vuoden lopulla ansaitun tunnustuksen, kun opetusministeriö myönsi hänelle valtion taiteilijaeläkkeen.

Aino Kaasinen on Karjalan Heimon erikoisavustajiensa joukkoon. Hänen välityksellään lehtemme lukijat ovat jo runsaan parinkymmenen vuoden ajan saaneet tutustua kovia kokeneen heimokansamme kirjallisuuteen ja kirjailijoihin.

S.V.

Tuonilmaisiiin ovat siirtyneet

Sanni Jyrinoja kuollut

Ruotsista, Katrineholmin kaupungista, on tullut viesti: Sanni Jyrinoja on kuollut 27.11.1986.

Sanni Jyrinojan elämä oli kirjava, monipolvinen — kuten on ollut monen karjalaisen. Kolmessa maassa hän eli, pisimpään Ruotsissa, jossa hän kuitenkin tunsu itsensä kaikkein vieraimmaksi.

Sanni (Santra) Jyrinoja oli syntynyt 23.4.1906 Vuokkiniemen kirkonkylässä kauppiaan ja maanviljelijän "Ontsin Riion" eli Riiko Remsun tyttärenä. Kotitaloa Vanhalaa mainitaan pogostan vauraimmaksi. Kooltaankin hyvin näyttävässä talossa oli kaupan lisäksi kestäkievari. Monet suomalaiset Vienan kävijät ja tutkijat olivat siihen majoittuneet, mm. Karjalan kuvaaja A.W. Ervasti yhdessä serkkunsa Hj. Basilierin kanssa heinäkuussa 1879, kirjailija ja valokuvaaja I.K. Inha sekä hänen matkakumppaninsa kielentutkija Kusti Karjalainen kesällä 1894 ynnä kansanrunoudentutkija A.R. Niemi vuosina 1901 ja 1904. Erityisesti niitä Kajaaniin myytäväksi ja osti taas Kajaanista monenlaista tavaraa kauppaansa varten.

Tuottavaa kaupantekoa oli Vanhalassa harjoitettu kauan. Ontsi kaupitsi välillä Suomessakin, Jalasjärven Salokylässä, mutta kun tuo kauppa paloi, hän palasi Vuokkiniemeen jatkamaan samaa toimintaa. Ontsin poika Riiko piti kauppa Venäjän vallankumoukseen saakka. Hänen liiketoimensa ulottuivat laajemmallekin. Hän osti lintuja, joita siihen aikaan oli Karjalan mailla viljalti, kuljetti niitä Kajaaniin myytäväksi ja osti taas Kajaanista monenlaista tavaraa kauppaansa varten.

Riiko Remsu ei ollut nainut kotikylästä vaan Kontokista, Kiitehenjärven rannalta Munankilahdesta Oksenie ja Maksi Dobrininin (Hyvösen) tyttären Hoton. Santra-tytär oli alun toisella kymmenellä kun äiti Hoto kuoli.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeisissä perin sekavissa ja epävarmoissa oloissa Riiko Remsu tuli perheeseen Suomeen mutta syksyllä 1923 hän palasi takaisin Karjalaan — kuitenkin ilman Santra-tyttärtään. Tytär oli näet evakkopai-kassa Hyrynsalmella tutustunut häntä viidettä vuotta vanhempaan, Akonlahden Kuikalta lähteneeseen Vasselei Ontropanpoika Jehrimäiseen, ja nuoret päättivät — Riiko Remsun vastustuksesta huolimatta — jäädä Suomeen ja mennä yhteen. Nuoret pitivät päänsä, ja 8.1.1924 heidät vihittiin Kuhmossa. Morsian oli 17-vuotias eikä sulhasellakaan ollut ikää kuin 23 vuotta.

Nuoremparin suomalainen sukunimi Jyrinoja löytyi helposti Vasselein kotipuolesta: aivan kodin vieritse virtasi Kiitehenjärven Kuikkaselkään Ritalammista lähtevä Jyrinoja, siis mitä sopivin sukunimeksi, korvaamaan Jehrimäisen.

Perhe karttui vähitellen kuusiheikkiseksi. Toimeentuloa heikensi perheenpään horjahteleva terveys. Sannin mainiona apuna oli kuitenkin 12 vuoden ajan perheeseen vuonna 1928 liittynyt Vasselein tati Nastassie eli Nasti. Vienalaisen kertomus- ja runoperinteen hyvä taitaja Nasti-tati oli tärkeä tekijä perheen karjalaisuuden vaalinnassa. Häneltä Vilho Jyrin-

oja teki paljon muistiinpanoja, jonkin verran myös eräiltä muilta vianalaisilta. Enin osa näistä muistiinpanoista valitettavasti tuhoutui talvisodan aikana Viipurissa, jonne Jyrinojat olivat juuri hiljan muuttaneet. Kulloisellakin asuinpaikkakunnallaan, etenkin Kajaanissa ja Kotkassa, Sanni ja Vilho Jyrinoja osallistuivat innokkaasti Karjala-kerhojen toimintaan.

Jatkosodan aikana Vilho Jyrinoja oli syntymäseutunsa Akonlahden aluepäällikkönä, ja Akonlahteen hän vei perheensäkin. Paikoilleen jääneen karjalaisen väestön — etupäässä vanhuksia, naisia ja lapsia — henkinenkin huolto oli Jyrinojen sydämenasia. Tapahtuma, jota siellä kauan muisteltiin, oli Vilho Jyrinojan kirjoittaman Karjalaiset häät -näytelmän esitys; siinä näytteli morsiamen osaa oma Irja-tytär.

Sanni Jyrinoja Brobergetin mäellä pääsiäisenä 1955 (valok. Helmi Virtaranta).

Sodan jälkeen Jyrinojan perheellä oli suuria vaikeuksia. Niitä vielä lisäsi Vilho Jyrinojan sairastelu. Kaikkalainen epävarmuus tuntui painostavalta, ja niinpä perhe näki parhaaksi siirtyä Ruotsin puolelle keväällä 1948, samoihin aikoihin kuin monet muutkin Suomeen aikanaan tulleet karjalaiset. Työtä Ruotsissa oli helposti saatavissa kielttä taitamattomallekin, ja myös tyydyttävä asunto. Asuinpaikka vaihteli: aluksi Boräsin lähellä Sjömarkenissa ja Hultaforsissa, sitten runsaan vuoden kestänyt ”kokeilu” Västmanlandin maaseudulla ja vihdoin vuosien 1955—56 vaihteessa asettuminen Örebroon.

Vilho Jyrinojan jo kauan heikosti lepattaneen elämänliekin sammuttua 15.10.1956 Sanni mielti kovasti paluuta Suomeen, jossa asui kaksi tyttärtä perheineen, mutta käytännölliset ja taloudelliset syyt pitivät hänet kuitenkin edelleen Ruotsissa, sillä siellä hänellä oli hyvä asunto ja työpaikka hyvine eläke-etuineen — ja siellä asui myös kaksi lapsista perheineen.

Örebrosta Sanni Jyrinoja muutti 1970-luvun alussa Katrineholmiin, koska siellä asuivat poika ja nuorin tytär perheineen. Katrineholmiin hän sitten pysyvästi jäikin, ja sen kalmistoon hänet kätettiin 11. joulukuuta 1986.

Sanni Jyrinojan elämä oli paljolti huolehtimista toisista: omasta perheestä ja ystävistä. Erityisen läheisiä hänelle olivat lastenlapset ja näiden lapset. Heidän vaiheitaan hän tarkasti seurasi ja niistä meillekin mielellään kertoi sekä raportoi kirjeitse. Olimme nähneet — usein läheltäkin — Jyrinojan perheen elämää vuodesta 1950 lähtien, ihmetelleen Sannin kykyä ja voimia voittaa juuriltaan riuhtaistun ihmisen vaikeudet ja ihailleet hänen koti-Karjalasta periytyneitä käden taitojaan. Sannia ja koko perhettä ajatellessa nousee monien muistojen joukosta esiin pääsiäinen 1955 Jyrinojilla Västmanlandissa Bredsjön pitäjässä. Heidän torpassaan Brobergetin mäellä, auringonhoitoisten hankien keskellä teimme Vilhon kanssa uuraasti töitä, sekä nauhoista purettuja vianalaistekstejä tarkistaen että myös lähitienoilta nouduksi karjalaisia — uhtualaista Metson Uljaanaa ja kiestinkiläistä Huuhdan Palakaa — nauhoittaen. Koko homma onnistui, kiitos sen, että torpan emäntä Sanni huolehti kaikkien hyvinvoinnista ja parhaasta mahdollisesta työrauhasta. Tähän hän oli tottunut.

Varsinkin eläkkeelle jäätyään Sanni Jyrinoja kävi usein Suomessa, toisinaan pitempiäkin aikoja viiheyden. Tähän häntä veti ennen muuta kahden lapsen, Senjan ja Irjan perhe, mutta viime vuosina myös lestadiolaisten tilaisuudet, etenkin suviseurat. Lestadiolaisuudesta hän oli lopulta löytänyt sen mielenrauhan, jota hän yksi jäätyään oli eri tahoilta etsinyt.

HELMI JA PERTTI VIRTARANTA

13.11.1986 menehtyi liikenneonnettomuudessa HTM-tilintarkastaja, merkonomi Jaakko Mattinen. Jaakko oli vuokkiniemiläisen Mattisen suvun jälkeläisiä, teollisuusneuvos Jussi Mattisen poika.

Kauppaopiston ja Englantiin tehdyn opintomatkan jälkeen toimi prokuristina ja myyntipäällikkönä Helsingin Kutomo- ja Kravatti Osakeyhtiössä. Tämän jälkeen perusti oman tilintarkastustoimiston, jota johti kuolemaansa saakka. Oman perheensä lisäksi suremaan jäi suuri sukulaisten ja ystävien joukko.

Lydia Koivunen kuoli 18.12. 1986 Helsingissä. Hän oli syntynyt Suojärven Varpakylässä 2.2. 1907.

Lydia muuttia Helsinkiin jo 1930-luvulla. Hän kuului yli 50 vuotta Helsingin suomalaisiin ortodokseihin. Osallistui myös sodan jälkeen perustettuun Helsingin suojärveläisten toimintaan. Lehtemme, Karjalan Heimon ystäviin hän lukeutui kymmeniä vuosia. Lydia kuului Tsiipakasta muuttaneisiin Lump-Koivunen-Snygg-sukuun.

Veera Ahosilta kuoli 1.1. 1987 Helsingissä. Hän oli syntynyt Suojärvellä, kuuluen Jeulosten sukuun. Tämä suku tunnettiin jo 1700-luvulla Suojärven Salonkylässä, mistä se haaraantui Lietteelle ja Kaivostenkylään.

Kansantöiden veteraani, toimittaja Paavo Montonen kuoli 23.12. 86 Helsingissä. Hän oli syntynyt Uudellakirkolla 28.11. 1892. Koko elämänsä ajan Paavo Montonen toimi nuorisoseuratyön, karjalaisuuden ja seuranäyttämöharrastuksen parissa. Hän kirjoitti myös Karjalan kannaksen historian ja kirjan — Kanneljärvi, kahdeksan kylän pitäjä.

Kansanrunoudentutkija, professori Viktor Jevsejev kuoli 12.12.1986 Petroskoissa. Viktor oli syntynyt 13.7.1910 Suojärven Jehkilän kylässä. Hänen äitinsä oli Daria Kokko, Sisoin Daša. Suojärveläiset vielä muistavat Dašan, mestaritason ompelijattaren.

Isä Joakoi Jevsejev oli syntynyt Vuohjärvellä. Suojärvelle hän muutti poikamiehenä ennen 1910. Hän toimi toisen Jehkilän väyn, petroskoilaisen liikemiehen Aleksanteri Kalisen kaupanhoitajana aina vuoteen 1917 saakka.

1917 Jevsejevit muuttivat Petroskoihin. Viktor meni keskikouluun, mutta ei osannut kieltä, puhui vain suojärven murretta. Keskikoulun jälkeen kävi Leningradin yliopiston. Sai työpaikan Edward Gyllingin alaisena Karjalan tieteellisessä laitoksessa. Gylling oli alkuaikoina asunut Jevsejevin perheessä alivuokralaisena.

Murteen osaaminen vei Viktorin runonlaulajien pariin. Hän keräsi tietoa ja kiersi kylät aina Vitelestä Kiestinkiin. Tiedoistaan hän julkaisi toista sataa tutkielmaa. Kaikkiaan hän ahkeroi yli 50 vuotta suomalais-ugrilaisen työn parissa.

Viktor sai tieteellisestä toiminnastaan kansainvälistä tunnustusta. Hänet valittiin Kalevalaseuran ja myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ulkomaiseksi kirjeenvaihtajaksi.

Parikymmentä Neuvosto-Karjalan poliittisen ja kulttuurielämän johtohenkilöä allekirjoitti V.S. Stepanovin johdolla Viktorin muistosanat.

Opettaja Maria Hirso kuoli 29.11.1986 Helsingissä. Hän oli syntynyt 6.7.1899 Repolassa, Tuulivaaran kylässä ja kuului tunnettuun Maurasten sukuun. Naimisiin hän meni 1925 uhtualaisen vääpeli Ville Hirsson kanssa. Näin avioliitto yhdisti kaksi karjalaista mahtisukua.

Opettajaksi pyrkimisen Maria aloitti Repolan seminaarisessa. Ehti käydä syyslukukauden, kun eteen tuli pakkomuutto. Hän jatkoi opiskelua Sortavalassa ja kävi täydennyskurssit Kajaanin seminaarisessa.

Rovasti Mikael Ritamo mainitsi muistopuheessaan seuraavaa: "Marian syntymäkoti oli Tuulivaarassa. Nimi oli enne, sillä elämä koko suvulle muodostui tuuliseksi. Suvun jäsenet lensivät kuin akanat tuuleen. Vastainen vei osan Siperiaan ja myötäinen toi toisen osan Suomeen. Ei ole ihme, jos

Isonkyrön ja Lapuan lisäksi omaisten hautakumpuja on monella Suomen paikkakunnalla ja myös Siperiassa. Sukua elää edelleenkin Suomen lisäksi Siperiassa, Petroskoissa, Sortavalassa ja Itä-Saksassa."

Maria valmistui opettajaksi, mutta paikan saanti ei ollut helppoa, siihen kun asetettiin este; uskonto pitäisi muuttaa. Siihen Maria ei suostunut. Uskonto oli ainoa perintö syntymäkodista, sitä hän ei halunnut vaihtaa. Niinpä eläkkeelle lähtiessä 40 vuoden palvelusaika lyheni niin, että vain 21 vuotta kelpasi. Opettajana olo Maikkulassa, Kuivajärvellä ja Itä-Karjalassa ei kelvannut.

Maisteri Huoti Koski muisteli Marian vieraanvaraista kotia Rautalammilla ja Suonenjoen opettajakursseja. Hän kertoi myös yhteistyöstä Hirsojen kanssa, niin heimopataljoonassa kuin karjalaisella työsarallakin.

Vainajaa jäi suremaan poika. Hänkin on mukana karjalaisessa kenttätyössä mestaritason kyykän pelaajana. KP.

Dir.cant. Kerttu Nikka johtaa kuoroaan.

Kymmenen vuotta sitten toimintansa aloittanut Valtimon tyttökuoro on levyttänyt toisen kerran. Uusin levy sisältää Nurmeksessa syntyneen P.J. Hannikaisen sävellyksiä. Kuoroa on johtanut alusta lähtien dir. cant. Kerttu N i k k a .

Valtimon tyttökuoron ensimmäinen, 1983 valmistunut, levy sisälsi karjalaisia kansanlauluja, joista kaksi oli karjalankielistä Suojärveltä tallennettua.

Valtimon tyttökuoro palkittiin Lahden valtakunnallisessa nuorisotapahtumassa 1984 toisella palkinnolla ja vuotta myöhemmin kuoro sai ensimmäisen palkinnon Joensuun laulujuhlilla.